

Jobbforventning (RTW) som mulig verktøy ved oppfølgingsarbeid i NAV?

Psykologspesialist og teamleder Marianne J. Misje
 Psykologspesialist Robin Monsen
 Senter for jobbmestring
 NAV Arbeidslivssenter Vestland

4

Hva påvirker plager og arbeidsdeltagelse?

- UNI Research gjennomførte i perioden 2010-2013 det største effektstudiet i Norge på vanlige psykiske plager og arbeidsdeltagelse
- Studiet ble bestilt av NAV og gjennomført på alle brukerne som deltok i tiltaket Senter for jobbmestring på landsbasis – ca. 1200 personer
- Brukerne ble omfattende kartlagt:
 - fysisk helse, psykisk helse, bruk av tjenester i NAV, helsevesen, samt kartlagt på aktuelle parametere som kan måle arbeidsdeltagelse
- Data fra studien er benyttet i senere forskning på hva som predikerer mottak og varighet av ytelser hos personer med og uten arbeidsforhold
- Sentrale begreper er "sykdomsforståelse" og "forventninger om retur til arbeid (Return-to-work-expectancies)"

uni Research Reme et al, 2013; Effektevaluering av Senter for jobbmestring

5

Hvorfor er vi opptatt av "sykdomsforståelse" og "forventning om retur til arbeid"?

- Tidligere studier har vist at det er en sammenheng mellom "sykdomsforståelse" og faktisk retur til arbeid for personer med hjerte- og karlidelser og i muskel- og skjelettlidelse
 - Hoving et al. (2010); Weinman et al. (1997)
- Når personer forstår sin somatiske sykdom som alvorlig, ser vi at det er assosiert med økt funksjonsnedsettelse, langsommere tilfriskning, og mer bruk av helsetjenester
 - Petrie et al. (2002); Hoving et al., (2010)
- Individets egne forventninger om retur til arbeid er vist å predikere faktisk retur til arbeid i muskel- og skjelettlidelser, så vel som flere typer somatiske lidelser.
 - Laisne et al. (2012); Reme et al. (2009); Fleten, (2004)
- I en serie studier av Løvvik og kollegaer (2014) ble det gjort et forsøk på å undersøke hvorvidt "sykdomsforståelse" og "forventninger om retur til arbeid" kan forutsi arbeidsdeltakelse også for personer med psykiske helseplager
- Det er hovedsakelig Løvvik og kollegaers (2014) forskning vi baserer oss på videre i presentasjonen

6

Sykdomsforståelse (jf.: Leventhal: illness perception)

Begrep (mental modell) i helsepsykologi som består av fem ledd

- undersøker hvordan folk forstår plagene sine,
 - hva er **årsaken** til at jeg ble syk?
 - hvilke **konsekvenser** fører sykdommen til?
 - **identitet** til sykdom: hvordan beskriver jeg sykdommen, og hvilke symptomer opplever jeg skyldes sykdommen?
 - **Varighet** – akutt eller kronisk?
 - **kur/kontroll**

Datamaterialet til Senter for jobbmestring viser at 40% oppgir jobben som en av de tre viktigste årsakene til plagene (Løvvik, 2014; Blø Olsen, 2015)

[Association Between Illness Perceptions and Return-to-Work Expectations in Workers with Common Mental Health Symptoms](#)

7

b) Ta standpunkt til denne påstanden

(Sett kryss)

Passer svært godt	Passer godt	Passer verken godt eller dårlig	Passer dårlig	Passer svært dårlig
-------------------	-------------	---------------------------------	---------------	---------------------

Jeg regner med å være tilbake på jobb i løpet av noen uker

8

Forventninger om retur til arbeid

(Begrepet er hentet fra studien til Løvvik et al., 2014 og Løvik, 2015)

- Dette spørsmålet måler det forskerne kaller *"return-to-work expectancies"* (RTW) - på norsk:
 - **"Forventninger om retur til arbeid"**
- Skiller mellom positive, usikre og negative forventninger;

b) Ta standpunkt til denne påstanden

(Sett kryss)

Passer svært godt	Passer godt	Passer verken godt eller dårlig	Passer dårlig	Passer svært dårlig
-------------------	-------------	---------------------------------	---------------	---------------------

Jeg regner med å være tilbake på jobb i løpet av noen uker

9

Forventninger om retur til arbeid II

- Forskes på ved **helseplager og jobbfravær** (helserelaterte ytelser, primært sykepenger)
- Forskere bruker begrepet **RTW-forventninger** sammen med begrepet **sykdomsforståelse**; (fordi det er en antagelse at sykdomsforståelse og RTW henger sammen)

Korrelasjon i store grupper med store variasjoner (som gjennomsnittstemperaturen i Bergen i juni) – ikke en til en forhold

[Expectations and illness perceptions as predictors of benefit recipiency among workers with common mental disorders: secondary analysis from a randomised controlled trial](#)

10

Begrepsavklaring

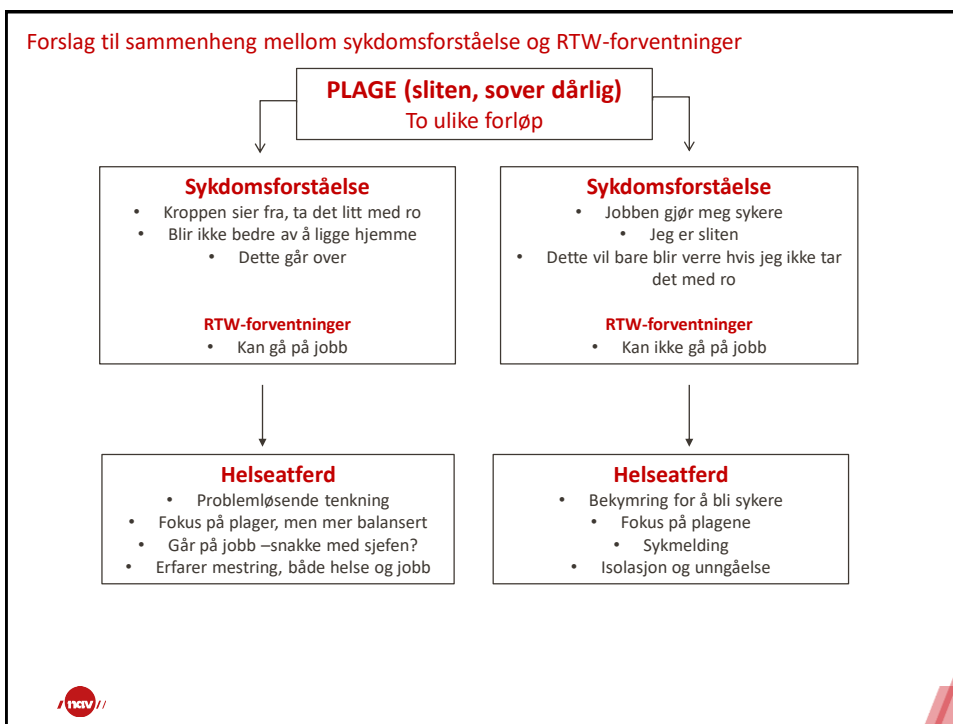
- Work hope (Juntunen & Wettersten, 2006)
- Arbeidshåp
- Return to work (RTW) expectations – forventning om retur til arbeid (Løvvik & Reme, 2014 med flere)
- Jobbhåp – vanlig terminologi i NAV og helse

Bygger på det psykologiske begrepet **self-efficacy** (Bandura)

Mestringstro – *troen på at jeg får det til og har verktøyene for å nå målet mitt, troen på egne evner til å nå målet mitt*

11

12

Hva sier forskningsresultatene om RTW-forventninger og faktisk retur til arbeid? Løvvik et al., 2014 og Løvvik, 2015

- Negative og usikre forventninger om retur til arbeid var det som predikerte om sykemeldte fortsatt mottok sykepenger etter 6 måneder og etter 12 måneder.
- For dem som stod i fare for å bli sykemeldt var negative forventninger en prediktor for sykemelding 6 mnd senere
- Negative og usikre RTW-forventninger har vist seg å være en **sterkere prediktor for retur til jobb enn alvorlighetsgrad av symptomer og på tvers av plager og diagnoser, eksempelvis psykiske plager, hjerteinfarkt og carpal tunnel syndrom** (Løvvik, 2014 og 2015)

13

Hva med sykdomsforståelse?

- Ingen av komponentene i sykdomsforståelse kunne i seg selv predikere varighet av sykemelding
- Jobbstatus, helsestatus, alder, kjønn og utdanning pluss en rekke ukjente faktorer spiller inn
- Det var en sterk sammenheng mellom personers opplevelse av sin sykdoms konsekvenser og negative og usikre forventninger om retur til arbeid

14

Hva vet vi om sammenhengen mellom RTW – forventning, sykdomsforståelse og arbeidsdeltagelse i Norge?

- Gruppen som ble fulgt opp av Senter for jobbmestring rapporterte om høyere RTW – forventning etter 6 og 12 måneder enn kontrollgruppen
- Denne gruppen hadde også mer positive forventninger til arbeidets konsekvens for helse målt ved 6 og 12 måneder
- Vi vet også at Senter for jobbmestring-gruppen i større grad enn kontrollgruppen faktisk kom i jobb, spesielt gruppen uten arbeidsforhold som hadde vært lengst uten jobb
- Det ble ikke rapportert om en sammenheng mellom positive forventninger om retur til arbeid og faktisk retur til arbeid for personer med psykiske helseplager i Løvvik et al. (2014) studie!
- Positive RTW-forventninger er altså ikke noe som i seg selv predikerer retur til arbeid. Dette er mer sammensatt, og det trengs mer forskning

Reme et al., 2013

15

Hva vet vi om sammenhengen mellom RTW – forventning, sykdomsforståelse og arbeidsdeltagelse i Norge III

- Vi vet ikke så mye mer!
- Det virksomme elementet? Vi vet at oppfølgingen ved SFJ virker på arbeidsdeltagelse, men ikke hva som er virksomt
 - Kognitiv terapi alene? IPS alene? Kombinasjon?

16

Prosjekt jobbhåp

- Samarbeidsprosjekt med Senter for jobbmestring og NAV Åsane i 2018.
- Tre ukers tett oppfølging av jobbspesialister kombinert med kurs i vanlige psykiske plager og arbeid

Fem grupper:

- Den første ble utvalgt etter samme kriterier som SFJ (vanlige psykiske og fysiske helseplager og uten jobb)
- De resterende fire gruppene ble fylt opp av personer uten samme seleksjon i forkant; ytelse, helseopplysninger med mer

17

Prosjekt jobbhåp - resultater

Alle gruppene ble målt med ulike kartleggingsverktøy, blant annet jobbåp og vanlige helseplager før oppstart og etter gjennomført kurs.

- Den første gruppen hadde **flest helseplager** og **lavest jobbåp**. Resultatene viste **størst økning av jobbåp og nedgang i plager** etter gjennomført kurs
- De resterende gruppene hadde **minimalt med helseplager** (ca 20%), skåret **langt høyere på jobbåp i utgangspunktet og viste heller ikke stor endring av jobbåp** eller helseplager ved avsluttet kurs

Hva betyr dette? OBS! Små grupper, lite utvalg, kan ikke trekke konklusjoner, men er det rom for refleksjon

18

Hvordan kan vi anvende forskningsfunnene i praksis?

- Sammenhengen mellom psykiske helseplager, RTW-forventninger, sykdomsforståelse og arbeidsdeltakelse er ikke godt forstått. Trolig er det langt flere faktorer som påvirker arbeidsdeltakelse.
- Heller enn å satse på å finne metoder for å øke RTW-forventninger i seg selv kan vi forsøke å avdekke, konkretisere og avhjelpe hindringer for arbeidsdeltakelse
- Det å spørre om forventninger om å komme i jobb kan være en god start på en samtale om hindringer for jobbdeltakelse
- Når vi vet noe om brukers forventning om retur til arbeid kan vi spørre hva de tenker er årsaken til at de ikke er i arbeid for øyeblikket
 - Relevante hindre: Jobbrelaterte hindringer og stressorer? personlige relasjoner? Helsestatus? evner og ferdigheter vs. ønsker? Omsorgsrolle? Ønsker vedkommende å være i jobb? Jobbstatus? Økonomi? Arbeidsmarkedet?

19

Hvordan kan vi anvende forskningsfunnene i praksis II?

- Basert på identifisering av hindre på ulike domener kan man henvise til riktig instans/tiltak
- Dersom bruker er sykemeldt og rapporterer om negative forventninger om retur til arbeid vil dette spørsmålet raskt plassere personen i en risikogruppe med dårligere prognose
- Dersom bruker primært har fysiske helseplager vil RTW-forventninger og sykdomsforståelse kunne predikere varighet av sykemelding
- Ved arbeidsevnevurdering og innsatsnivå;
 - Et hjelpemiddel til å finmaske vurdering av innsatsnivå?
- Kvalitet av tiltak og oppfølging? Hjelpemiddel til å vurdere om oppfølgingen hjelper? Hvis forventningene er like lave ved oppstart, 6 mnd og 12 mnd;
 - betyr det at tiltaket eller oppfølgingen ikke virker?
- Andre områder?

Hvordan kan og bør eventuell implementering på andre områder enn det vi vet kvalitetssikres?

20

Kartlegging av jobbforventning (rtw)

På en skala fra 0-10, hvor sannsynlig tror du det er at du er i tilbake i jobb i løpet av noen uker? (sett kryss)

Helt sikkert ikke

Helt sikkert

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ta utgangspunkt i svaret ditt. Hva er de tre viktigste årsakene du legger til grunn for svaret?

21

Hva brenner og gir bensin til "fraværsbålet?"

- Hva består bålet av?

